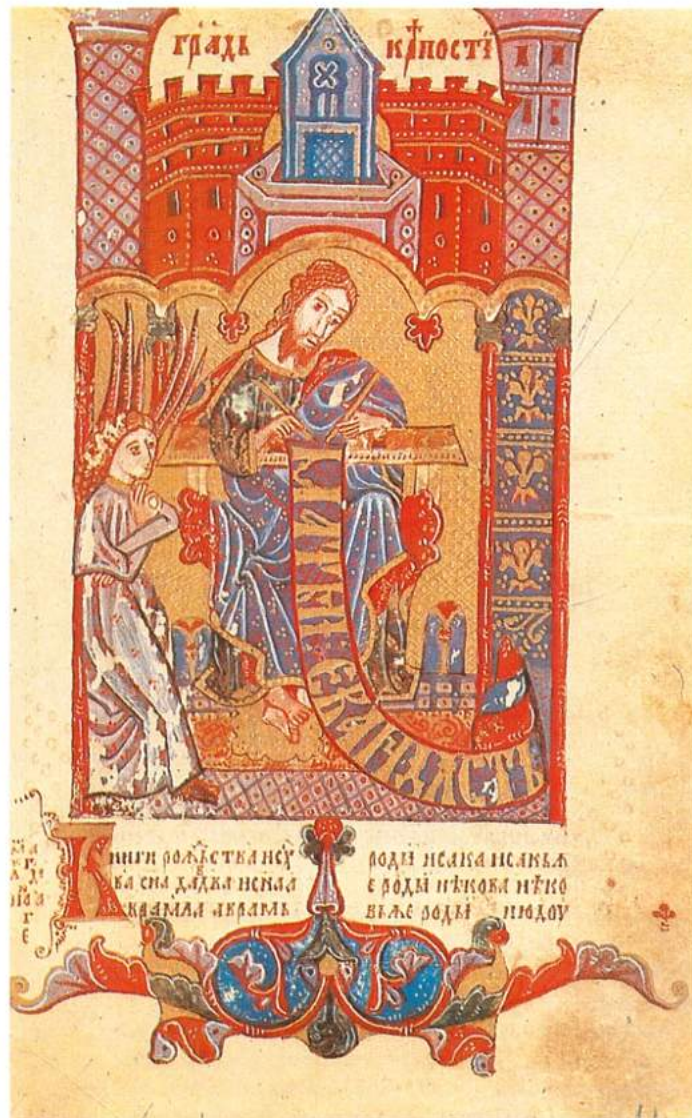

HUM, Raspeče, zidna slika u crkvi Sv. Jeronima

HVALOV ZBORNIK, *Evangelist Matej*. Bologna, Sveučilišna biblioteka

Pharos (Stari Grad). Rimskom kolonizacijom u III. st. hvarsko se naselje protezalo u nizini (Dolac) od stolne crkve do ljetnikovca H. Lucića i južno, uz današnji trg, uokvirujući tako ant. luku. Kasnoant. jezgra naselja premješta se pod ilir. gradinu na padine brežuljka gdje je poslije osnovan srednjovj. grad. U VIII. st. otok naseljavaju Hrvati, a Hvar pripada neretljanskoj oblasti. Rijetki ostaci potvrđuju postojanje neretljanskoga grada na području *J* predgrada, zvanoga Burg. Svoj pun arhit., ekonomski, kulturni i politički razvitak grad doživljava u razdoblju XII – XVI. st.

Nakon 1278. H. je komuna koja započinje gradnju gradske tvrđave, vladine palače i arsenala. Grad se formira podno tvrđave na padini brežuljka; od tvrđave se *I* i *Z* spuštaju gradske zidine prema trgu, gdje se spajaju trećim zidom u smjeru *I* – *Z*. Utvrđene su četverokutnim bočnim kulama, koje se grade i popravljaju XIII – XVI. st. U XV. st. započinje gradnja predgrada – *Burga*, *J* od najstarije gradske jezgre, koji zajedno s trgov zaokružuje srednjovj. perimetar Hvara. *Arsenal* (spremište za općinsku ratnu galiju) s fontikom (spremištem za žito i sol) sagrađen je na *JZ* strani trga već u XIII. st. Uništen za turskoga osvajanja i spaljen u eksploziji baruta u tvrđavi 1579, nanovo je građen i završen u XVII. st. Na prvome je katu arsenala 1612. sagrađeno kazalište naporom i sredstvima čitave komune, pa je stoga ne samo jedno od najstarijih, već i prvo komunalno kazalište u Europi. Gradska tvrđava na mjestu srednjovj. stradala je 1579. od eksplozije baruta i tada je obnovljena, a u vrijeme Francuza je dograđena. Na brijegu Svetoga Nikole Višega stoji tvrđava zvana *Napoleon* iz 1811; danas je u njoj astronomski opservatorij. Na ulazu u luku na istaknutome hrptu Francuzi su 1811. sagradili utvrdu tzv. *Batterie de gauche*. Grčkopravosl. samostan Sv. *Venerande* – *Petke* iz XVI. st. na *Z* strani luke Francuzi su 1807. pretvorili u tvrđavicu nazvanu *Batterie de droite*. Ta je građevina 1953. preuređena za ljetnu pozornicu.

Središte grada čini prostrani trg, koji je dovršen popločenjem tek 1780. Njegovu *I* stranu zatvara katedrala s biskupskim dvorom. Kompleks *Kneževa dvora* na *S* strani trga bio je završen već poč. XIV. st. Srušen je na prijelazu XIX/XX. st. da bi se izgradio hotel »Palace«. *Gradska loža* bila je krajem XV. st. dio kompleksa *Kneževa dvora*, a srušena je za tur. haranja 1571. Obnovio ju je u kasnorenesansnome stilu Trifun Bokanić. Od 1868. loža služi kao gradska kavana, a danas kao reprezentativna gradska dvorana i izložbeni prostor. Od kompleksa *Kneževa dvora* održali su se toranj sa satom s kraja XV. st. (obnovljen u XVIII. i XIX. st.), dva reljefa mletačkoga lava, velika kruna zdenca i nadvratnik s dvorske kapele iz 1612. — Biskupija je na otoku Hvaru osnovana 1147. sa sjedištem u Starome Gradu, koje je u XIII. st. preneseno u Hvar. Sred. XIV. st. sagrađena je ranogotička katedrala Sv. *Stjepana*, koja je u XIV. i XV. st. stradala. Njezini

HVAR, tlocrt katedrale

